ד: חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

מכדי בתיב ובגד כלאים וגו'. ההוא קרא דגדילים לא מצית למימר דלמיתורי ולמימר מכדי כתיב פרשת ציצית למאי הילכתא כתביה דכולה איצטריך כדרשינן לקמן (דף ה:) גדילים מרבעה ודרשינן נמי על ד' כנפות ולא על ג' וה' כסותך ולא של מחרים אשר תכסה בה [6] פרט לכסות סומא ולמעט שאין מכסה רובו:

אבל לבישה כל תרי מיני אסר רחמנא. וא"ת אפילו חד מינא ה"א דאסור ובלבד שיהא שוע טווי ונוז וי"ל דשעטנז משמע נמי תערובות: **אם** כן לשתוק קרא מיניה ותיתי שעטנז שעטנז מהעלא'. וא"ת כפ' במה מדליקין (שבת מ: ושם) קאמר רב פפא אף כל אמר ופשתים דקאמר רבי ישמעאל לאיתויי כלאים וקאמר התם דהא דרב פפא בדומה היא דכלאים אמר ופשתים בהדיא כתב בהו ומאי קושיא והא איצטריך אף כל לאפנויי אמר ופשתים כדקאמר הכא וי"ל דבמסקנא דנפקא לן הפנאה לרבנן משעטנז לר' ישמעאל נמי מיפוק מהתם ותו לא איצטריך אף כל לאפנויי אמר ופשתים דכלאים: **ותנא** דבי ר' ישמעאל וכו'. וא"ת אלא תנא דבי ר' ישמעאל נמי יוכל לדקדק דבגדים משמע כל בגדים ולטלוה אמר רחמנא עביד להו תכלת אלמא בבגדי פשתן נמי שרי תכלת וכ"ת דה"ל דלאו אטוהו אמר רחמנא לעיבד תכלת השתא נמי נימא דאלמר דוקא אמר רחמנא לעיבד תכלת ולא אפשתים וי"ל דודאי מי לאו תנא דבי רבי ישמעאל ה"ל (a) דשאר מיני אמר רחמנא לעיבד תכלת ולא אפשתים אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דכל בגדים אמר ופשתים משמע דאתרוייהו קאי דאפי' נימא בעלמא דבגד הוי אי אמר אי פשתים הכא בגדיהם כתב דמשמע תרי: **ואמר** רחמנא עביד להו תכלת. וא"ת והיכי משמע מהכא דשרי כלאים בציצית נימא דעביד להו תכלת בלא שוע טווי ונוז וי"ל דמוטי ציצית בעינן שיהא שוע טווי ונוז דדרים בספרי פתיל תכלת טווי ושזור וה"ה שוע דבעינן ויליף התם לבן מתכלת ופתם בגדים שלהן היו נמי שוע טווי וגם נוזן פירוש שזורים כמו שפי' ר"ת לקמן (ד' ה: ד"ה עד) נוז שזורי היינו שזורים בסוף הציצית מקום הנחת ציצית כדאמרינן בריש המוצא תפילין (פירובין לו:) ולמא אדעתא דשיפתא דגלימא עייפינהו אבל קשיא דאכתי נימא דאמר רחמנא לעביד להו תכלת בלא קשירה דלא הוי כלאים דתוכף תכיפה אחת אין מיבור ובמנחות (דף לט.) דקדק דקשר עליון דאורייתא מדשרי רחמנא כלאים בציצית ושמעתי בשם ר"י קלגו' דע"כ אמר רחמנא ליעביד להו תכלת בענין דהוי כלאים דאי דוקא בלא ס"ל ליעשות קרא מיחדו ומדאמר רחמנא עביד להו תכלת ידעי דתוכף תכיפה אחת אינו מיבור אלא ודאי בענין דהוי כלאים אמר רחמנא ליעביד תכלת ולא שמעינן להו מהכא מידי אי תוכף תכיפה אחת מיבור אי לא להכי איצטריך יחדו א): **ותכלת** עמרא הוא. לא היה צריך לכך דבין הוא כיתנא ובין הוא עמרא יכול לדקדק דכלאים בציצית שרי דאמר רחמנא לבגדיהם דהוו אמר ופשתים ליעביד תכלת שהוא או כיתנא או עמרא שאין בבגדי כהונה אלא אמת אומר: **מדשש** ביתנא תבלת עמרא. ולכאו' למימר דתכלת נמי כיתנא אלא לגבוע הוא תכלת ואתרגמן ותולעת שני עמרא דסברא הוא דכל הכלעדים מין אחד הוא מדלא חילק בהן אלא בגבע:

סלקא דעתך אמינא בדרבא. לאו דוקא דרבא חייבי כתר דכתיב אמר ופשתים והשתא חייבי מי לא כתב אמר ופשתים אלא כלומר כדיוקא דרבא וה"ק קרא ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם דלבגדיהם שהם אמר ופשתים עביד ציצית אבל תכלת דבתר הכי לא קאי אבגדים אלא אהכנף מין כנף והמקשה דפריך והא תנא דבי ר' ישמעאל ליית ליה דרבא וסבור דכרבא ממש קאמר היה יכול להקשות והא רבא לבתר דכתיב אמר ופשתים קאמר: **והא** תנא דבי ר' ישמעאל ליית ליה דרבא. דליכא למימר דמהכנף מרבה שאר בגדים כדאשכחן בפ' במה מדליקין (שבת כז. ושם) דמרבה שאר בגדים גבי שרלים מאו בגד "דהכנף לאו ריבוי הוא: **ואפילו** צמר לפשתים ופשתים לצמר. משמע הכא דתנא דבי ר' ישמעאל ליית ליה דרבא דבפ' במה מדליקין (ג"ז שם) קאמר הש"ס הדר ביה רבא מהכיא וסבר דאף כל לאיתויי שרלים וסבר שביר כתנא דבי ר' ישמעאל וא"ל דקוגיא דהכא כר"ג כר יאמר דהתם דקאי אף כל לאיתויי ציצית א"כ הוי דלא כרבא: **דאפילו** צמר לפשתן ופשתן לצמר בו'. נראה דאפילו שני חוטין לבן של אמר שרי בפשתים כדאמר במנחות אף על גב דאפשר במינו דקאמר התם מגו דתכלת פטורה לבן נמי פוטר ולכן

ש"מ לאפנויי וגבי ציצית נמי איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא דמופנה איבעית אימא משום דמוכח דא"ב לכתביה רחמנא גבי פרשת ציצית למאי הלבתא כתביה הכא ואיבעית אימא משום דמופנה מכדי כתב [1] ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך [2] לא תלבש שעטנז ל"ל ש"מ לאפנויי הני מצרך צריכי דאי כתב רחמנא לא יעלה עליך הוה אמינא כל דרך העלאה אסר רחמנא ואפילו מוכרי כסות כתב רחמנא לא תלבש שעטנז [א] דומיא דלבישה דאית ביה הנאה ואי כתב רחמנא לא תלבש ה"א דוקא לבישה דנפיש הנייתה אבל העלאה לא [3] כתב רחמנא לא יעלה עליך א"כ לכתוב רחמנא לא תלבש שעטנז צמר ופשתים למה לי מכדי כתב ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך [6] ותנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בתורה סתם בגדים ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים [3] אף כל צמר ופשתים צמר ופשתים דכתב רחמנא ל"ל ש"מ לאפנויי ואכתי איצטריך סד"א העלאה היא דלא נפיש הנאתה אבל לבישה דנפיש הנייתה כל תרי מיני אסר רחמנא [ד] כתב רחמנא צמר ופשתים א"כ לשתוק קרא מיניה ותיתי שעטנז שעטנז מהעלאה ותנא דבי ר' ישמעאל טעמא דכתב רחמנא צמר ופשתים הא לאו הכי כלאים בציצית ה"א דאסר רחמנא והכתיב [3] ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם ותנא דבי רבי ישמעאל כל בגדים צמר ופשתים הם ואמר רחמנא עביד ליה תכלת ותכלת עמרא הוא ומאי דתכלת עמרא הוא מדשש כיתנא תכלת עמרא הוא איצטריך סד"א כדרבא [ה] דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים הא כיצד [ו] צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן [ז] שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין והא תנא דבי רבי ישמעאל ליית ליה דרבא איצטריך סד"א כי דיוקא דרבא הכנף מין כנף וה"ק רחמנא עביד ליה צמר לצמר ופשתים לפשתים וכי עבידת צמר לצמר צבעיה אבל צמר לפשתים ופשתים לצמר לא כתב רחמנא צמר ופשתים דאפילו צמר לפשתים ופשתים לצמר

תינח

לאפנויי. לתנוסתו של אביו דיליף מסמוכים דלעיל: **לא תלבש שעטנז למה לי שמע מינה לאפנויי.** ולמדרש סמוכים: **ואפי' מוכרי כסות.** שאין מתכוונים להנאת חימום: **למה ופשתים למה לי.** מי לאפנויי דכלאים למה ופשתים הוא דקאמר לא צריך דמכדי בכלאים כתיב בגד ותנא דבי ר' ישמעאל כו': **באחד מהם.** גבי נגעים בבגד אמר לו בבגד פשתים (ויקרא יג): **ואכתי איצטריך.** למכתב אמר ופשתים הכא גבי לבישה ואע"ג דכתיב בגד בהעלאה דמשמע אמר ופשתים דס"ד כו': **וסגא דבי רבי ישמעאל.** דילפינן אלגיה כלאים בציצית מדאייתר אמר ופשתים למיסמיכה לגדילים תעשה לך [ו]: **טעמא דכתב רחמנא כו' כל בגדיהם אמר ופשתים הם.** והאי בגדיהם לציצית משמע בין של אמר בין של פשתים ואמר רחמנא עביד תכלת נמי לפשתים: **ופכלא עמרא.** מדשש כיתנא דבמי' (שבת לט) מכנסי בד שם משזר וכד היינו פשתים כדמפרש בגמ' לו כ"ג במסכת יומא (דף עא:) בד דבר העולה בד בבד תכלת עמרא וכן שאר לבעיס האמורים בבגדי כהונה אתרגמן ותולעת שני) שאין בגדי כהונה אלא מצמר ופשתים דכתיב בספר יחזקאל (מד) ביום"כ בגדי פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם אמר ש"מ שבגדות המיוחדות יש בהם אמר עם פשתן ולא מין אחר ומדמפרש קרא שם באחד מן המינין שמע מינה שאר המינין אמר היו: **סד"א כדרבא.** אי לא כתב רחמנא אמר ופשתים הוה דרשי' הכנף מין כנף כרבא אמיתר דלבגד פשתים עשה פשתן ולאמר עשה אמר ולבעיה תכלת אבל כלאים לא קמ"ל דרשא דאמרכן דאפילו כלאים והכי הוי מסקנא דמילתא אלא דקא מפרש ואזיל מילתי' דרבא: **כיצד הכנף.** עשה ציצית ממין הכנף ואם טלית של מצי עשה ציצית של מצי וכתיב אמר ופשתים גדילים תעשה לך דמשמע עשה ציצית מאמר ופשתים: **והא תנא דבי ר' ישמעאל ליית ליה דרבא.** דדרים הכנף מין כנף דהא לתנא דבי רבי ישמעאל טלית של שאר מינין אינה מייבת בציצית דהא בגד כתיב ותנא דבי רבי ישמעאל קאמר כל בגד אמר ופשתים: **איצטריך.** אמר ופשתים אע"ג דלא דרים תנא דבי ר' ישמעאל מין כנף לשאר מינין: **סד"א.** לגבי טלית של אמר ופשתים דרים כי דיוקא דרבא דדרים ציצית מין כנף: **והכי אמר רחמנא כו'.** קמ"ל דרשא דסמוכין למישרי כלאים בציצית:

תינא

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פ"י מהל' כלאים הל' יב טו"ש סמג לאוין רפג טוש"ע י"ד סי' שם סעי' ח ו:

ב ג מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ב:

ג ד מיי' פ"י מהל' כלאים ה"ח סמג לאוין רפג טוש"ע י"ד סי' לח סעי' ח:

ד ה מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ה סמג עשין כו טוש"ע א"ח סימן ט סעי' ב:

טו ו מיי' שם (וס"י מהל' כלאים) סמג עשין כו טוש"ע שם סעיף ג:

תוספות ישנים

ואפילו מוכרי כסות כו'. פירש הקונטרס שאין מתכוונים וכ"נ דלר' יהודה קיימינן ואיהו קאמר דכר שאין מתכוין אסור כן צריך לומר ואפילו מוכרי כסות בלא שום הנאה יש בלא גרים ליה: ואי כתב רחמנא לא תלבש. לכך צריכותא דלא יעלה אין המקשה צריך כלל דהא להפנאה דאמרי' לעיל היינו קרא דלא תלבש דמיירי בדשי' פתוכין אבל מקרא דלא יעלה לא איירי מידי דהא לית ליה מיעוט פתוכין אבל אלא משום שפי' צריכותא דלא תלבש מפרש ואתיל למאי אצטריך לא יעלה: ומדשש כיתנא תכלת עמרא. פי' דכתיב ומכנסי בד שם משזר ואיהו דבר העולה בד בבד הוי אומר זה כיתנא: תבלת עמרא (ו) וי"ל שמא הוא מין אחר דפתי' לא יעלה על הכהנים אמר בגדים אל אחר הפנימית. משמע אבל אחר החיצונה יעלה עליהם אמר ומשמע דליכא מי מינים (אחרים) רק איתם דמפרש אותו הפסוק אמר ופשתים דכתיב פתי' פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם כו' ועוד י"ל דכתיב בבגדי כהונה בגדי אהרן ובגדי בניו וא"כ לא איי' בהו רק אמר ופשתים דבגדים האמורי' בתורה (שם) אמר ופשתים הם. יא"ת דלמא תכלת הוא ופשתים לבוש. וי"ל דא"כ הול"ל שם לבן (ומאר) (ושם) לבוש. (והא דכתיב אתרגמן ותולעת שני ל"ל כ) דאמר ופשתים ועל שם הלבעים יקראו): **א)** אבל מ"מ קשה דוכל לומר דשמא ליעבוד יחדו לשוש טווי ונוז אבל יש לומר כי המדקדק התם בפירוש רש"י נימא הכא דה"ק התם ש"מ קאר העליון לאוריתא הל"מ וה"ק דלא ס"ד לאו דאוריתא אתאי אצטריך מה תפיות ובריתות לגדרי אבל מן הסמוכין לא היה קשה כ) ליה לאוקמא לגדרא והשתא ניחא שפיר הא דקאמר הכא עביד להו תכלת וא"כ כלאים בציצית מיתר דקאר העליון לאוריתא אין צריך לגדרא הכא הלל"מ הוא: צמר לפשתים ופשתים לצמר. וא"ת מנא לן הא דפשתים פטרה לצמר התיתא לגר לפשתים דכתיב ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת ותכלת עמרא הוא וכבר הוא שאם יש לו בגד מפשתים שילבשנו וישים בו תכלת כדקאמר קרא והיינו לגר לפשתים אבל פשתים לצמר מנין הלא יכול לבקשו תכלת דהיינו לגר לצמר. וי"ל כדקאמרינן במנחות דלבן פטר דמנו דתכלת פטר לבן נמי פטר אע"ג דבקרא כתוב תכלת כמו כן נימא מגו דלגר פטר לפשתים ואע"ג דהוי כלאים כמו כן פטר פשתים לצמר:

מסורת הש"ס

ו) שבת דף כ: מנחות ד' לט:, **ב)** שבת דף כז: מיר דף נת. מנחות ד' לט:, **ג)** (דברים כב), **ד)** (שמות כח), **ה)** (ל"ל לרבות ועי' במנחות מג.).

תורה אור השלם

1. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ: ויקרא יט יט
2. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: דברים כב יא
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והא תנא דבי ר"י בו' דרבנן לאי דרבא הוא. עיין יומא דף עא ע"ב תד"ה ואימא עמרא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ותנא וכו' ה"א דאשאר מיני' אמר רחמנא:

מוסף רש"י

הואיל ונאמרו בתורה סתם בגדים. כגון כטומאת שרצים וטומאת מת, דכתיב בטומאת שרצים או בגד או עור, וכתיב וכל בגד וכל כלי עור, יכן בשכבת זרע ויכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו' ופליגת על כנפי בגדיהם (שבת כז.). ופרש לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים. בטומאת נגעים כלל תחלה ואח"כ פרט, והבגד כי יהיה בו נגע צרעת כלל, בבגד אמר כי פרט, אף כל בגדים הסמוכים ילפינן כמה מלינו דהוא כגון אם דאינו אלא אמר ופשתים (שם), בתיב הבגד. דהאי כנף קרא יתירא הוא, דהא כתיב על כנפי בגדיהם, יכול ליה לכתבה ונתנו על הציצית פתיל תכלת (שבת כז.). מין בגף. מין הטלית יהא הציצית, דהכי משמע ציצית של כנף תהא, ואם של מצי הוא, ציצית של מצי פיטור הא (שם), וכתיב צמר ופשתים. גדילים תעשה לך, דמשמע נמי מהן תעשה (שם).